

НЕРОЗВ'ЯЗАНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОПИСУ ІНШОМОВНИХ СЛІВ (ПОДВОЄННЯ ПРИГОЛОСНИХ У ТЕРМІНОЛОГІЧНІЙ ЛЕКСИЦІ)

Статтю присвячено актуальній проблемі написання запозичених слів, які великою мірою є складовою термінологічної лексики. Акцент зроблено на подвоєнні/неподвоєнні приголосних. Запропоновано орфографічні рекомендації, які відповідають системі української мови.

Аналіз різних видань Українського правопису, словників різного типу та мови преси щодо написання іншомовних слів, зокрема подвоєння чи неподвоєння приголосних у них, наводить на думку, що орфографічні норми для цієї групи слів не можна вважати завершеними, тим більше що вони значною мірою є складовою термінологічної лексики.

У науковій літературі й термінологічних словниках спостерігаються розбіжності у написанні,

які розрізняються за характером: це можуть бути неправильні форми, що суперечать рекомендаціям Українського правопису, а також варіантні форми через недостатню опрацьованість орфографічних норм, які стосуються подвоєння / неподвоєння приголосних у запозичених словах.

За Українським правописом приголосні звичайно не подвоюються у загальних назвах: *аккумуляція, бароко, белетристика, грип, група, гун, ідилічний, інтелектуальний, інтермецо* тощо.

Лише в окремих загальних назвах зберігається подвоєння: *аннали*, *білл*, *бонна*, *брутто*, *булла*, *ванна*, *вілла*, *мадонна*, *манна*, *мotto*, *нетто*, *панна*, *пенні*, *тонна*, *мулла*, *мірра*.

Крім того, подвоєні приголосні зберігаються у префіксальних загальних та власних назвах і похідних від них. Проте спостереження за іншомовними термінами в різних словниках наукової термінології свідчать про те, що це питання ще потребує уваги мовознавців.

Можна констатувати принаймні дві різні тенденції.

1. Зменшення того невеликого списку винятків, які зберігають подвоєння. Російсько-український словник з наукової термінології (суспільні науки) на с. 31 подає пару слів **анналы**, **книжн.**, **мн.** **анали**, тобто запропоновано слово **анали** ([лат. *annales*, від *annus* - рік] записи по роках найважливіших подій у Стародавньому Римі й деяких країнах Західної Європи за середніх віків; літописи) без подвоєння, як і етимологічно споріднене **ануїтет** ([фр. *annuité* - щорічний внесок, від лат. *annus* - рік] вид державної позики, з якої кредитор періодично одержує певний дохід (ренту, що встановлюється з розрахунком на поступову сплату боргу й процентів з нього)). Саме так писати слово **анали** було запропоновано в третьому виданні Українського правопису, та вже четверте видання знову повернуло слово до винятків, може, не назавжди. А відсутність одного л у слові **булла** зафіксовано в газеті «День» № 172 за 2003 р.: «27-го вересня 1540 року Папа Павло III спеціальною булою затвердив статут ордена єзуїтів»; відсутність подвоєння не заважає розумінню фрази. Такі явища підтверджують тенденцію до зменшення винятків серед загальних непрефіксальних слів.

2. Непослідовність у написанні іншомовних слів. Музичний термін **аччіакатура** зберігає подвоєння, хоча багато слів, запозичених з італійської мови, пишеться за останнім правописом з одним приголосним: **інтермецо** ([італ. *intermezzo*] інструментальна п'єса довільної будови, іноді самостійний оркестровий епізод в опері); **піанісимо** ([італ. *pianissimo*] дуже тихо); **фортисимо** ([італ. *fortissimo*] дуже сильне, гучне звучання); **піццикато** ([італ. *pizzicato*] 1) спосіб гри на струнному музичному інструменті, коли звук виникає внаслідок щипання струн пальцями; 2) невеликі інструментальні п'єси, що виконуються згаданим способом); **стакато** ([італ. *staccato*] уривчасте, коротке виконання мелодії на музичному інструменті або голосом). Також музичний термін **віолетта** зберігає **тт**, а літературний термін **барцелета** пишеться з одним **т**. Економічний термін

бесса в економічних словниках пишеться з двома приголосними, а історичний (омонім) - з одним **с**: **беса** (Російсько-український словник наукової термінології).

Останні словники іншомовних слів, видані в Україні, попри заборону подвоєння приголосних у загальних назвах, продовжують писати деякі слова, як у російській мові:

Гетто - частина території... для примусового поселення певної расової, національної, професійної, релігійної групи населення;

Вальгала - у давньоскандинавській міфології - палац бога Одіна, прихисток душ воїнів, які загинули в бою;

Гамма - 1) третя літера грецького алфавіту; 2) позасистемна одиниця маси, що її застосовують іноді для вимірювання малих мас; 3) назва стотисячної частки естерда.

Гамма у складних словах означає стан речовини, напр. **гамма-залізо**, або зв'язок з гамма-промінням, напр. **гамма-астрономія**, **гамма-апарат**, **гамма-випромінювання**, **гамма-глобулін** - фракція сироваткових білків-глобулінів крові, яка містить антитіла проти збудників різних захворювань.

Проте слово **гама** з тією ж етимологією (грец. γαμμα) - «1) послідовно зростаючий або спадаючий за висотою ряд звуків у межах октави; 2) кольорова г.- ряд гармонійно взаємозв'язаних відтінків кольору в образотворчому й декоративному мистецтві» пишеться з однією літерою **м**.

Треба відзначити лише Українсько-англійсько-німецько-російський словник фізичної лексики (К.: Рада, 1996), у якому упорядники В. Козирський і В. Шендеровський грамотно й економно написали українською мовою чималий словотворчий ряд фізичних термінів без дублювання **м** у слові **гама**, а це біля 30 слів: **гамаграфія**, **гама-активний**, **гама(радіо)графія**, **гама-фаза** тощо.

Розбіжності в написанні іншомовних слів, а отже невідповідність орфографічним правилам, спостерігається не тільки у словниках різного типу, а й в українській пресі, найчастіше у двомовних газетах. Так, наприклад, у газетах «Дзеркало тижня», «День», часописі «Політика і культура» тощо можна побачити слова **месседж** або **шаттл**, **напарації**, **реггі**, **самміт** тощо з порушенням основного правила написання загальних назв. Щоправда, іноді трапляються й правильні словоформи.

«Польоти **шаттлів** відновляться у вересні» (День, 2004, 29 січня). «Один **шатл** спроможний завантажити тридцять тонн» (Дзеркало тижня, 2004, 14 лютого). «Наступний аналіз виявив у

копії деякі відмінності, у яких, як виявляється, полягає сенс відповідного *меседжу*» (Дзеркало тижня, 2004, 10 січня). «Головний же *месідж*, який Варшава має намір донести до українців протягом цього року, зводиться до досить простої формули: "Польща - це європейська країна"» (Дзеркало тижня, 2004, 29 січня). «І хоча в перших рядках свого листа президент США інформує українського колегу про те, як пильно він стежить за подіями в Україні, ... основний *месидж* цього послання стосується цілком іншої теми» (Дзеркало тижня, 2004, 14-20 лютого).

Вживання англійського слова *message* у трьох варіантах свідчить про відсутність цього слова у словнику чужомовних слів і неусталеність написання, невживаність, а може, й непотрібність його в українській мові, де є кілька питомих українських слів-синонімів для перекладу: повідомлення, лист, сповіщення, донесення, звідомлення, послання, письмове звертання.

Часопис «Політика і культура» вводить в свої тексти помилкові написання слів: «Поступово *reggi* стає явищем поп-культури» (ПІК 2003, № 49, с 37); «Відомо, що африканці мають давню практику вживання продуктів *каннабіса* (*cannabis sativa* - індійська конопля - висока рослина з різким запахом)» (ПІК 2003, № 49, с 38).

Економічний термін *іновація* в різних виданнях правопису та економічних словниках пишеться по-різному: *інновація* (4-те видання) або *іновація* (3-тє й 5-те видання правопису). Це теж підтверджує тенденцію до зменшення кількості прикладів з подвоєнням навіть у словах, що є префіксальними у мові, з якої вони запозичені.

Взагалі носії української мови не повинні робити морфологічного аналізу слів, шукаючи у підручниках іноземних мов список префіксів, вирішуючи питання, чи є префіксами буквосполучення *ан-*, *ін-*, *ім-* та *ін.*, чи ні, тим більше що й тут спостерігаються розбіжності: деякі етомологічно префіксальні слова зберігають подвоєння на морфемній межі при збігу однакових приголосних префікса й кореня, а деякі втрачають другий приголосний, хоча в мові вживається паралельне непрефіксальне слово. Так, наприклад, слова: *анексіоніст*, *анексіоністський*, *анексійний*, *анексувати*, *анексування*, *анексований*, *анексія* (лат. *appexio* - насильницьке приєднання, загарбання однією державою всієї (або частини) території іншої держави або народу); *анотатор*, *анотований*, *анотування*, *анотувати*, *анотація* ((лат. *annotatio* - зауваження, політика від *annoto* - позначаю) - коротка, стисла характеристика змісту книги, статті, рукопису тощо); *анульований*, *анулювати*, *ануляція*, *анулювання* ((лат. *annulo*-зни-

щую) скасування, оголошення недійсним якого-небудь акта, договору або прав); *апліката* ((лат. *applicata*, букв.- прилегла, суміжна) - назва одного з трьох чисел, що визначають положення точки у просторі відносно даної прямокутної системи координат); *аплікатори* (а. радіоактивні (від лат. *arpiiso* - прикладаю) - вироби, які містять радіоактивні ізотопи і використовуються у медичній практиці для лікування уражених шарів шкіри та слизових оболонок); *аплікатура* ((італ. *applicatura*, від. лат. *arpiiso* - прикладаю) - порядок чергування й спосіб розташування пальців під час гри на музичних інструментах), *аплікація*, *імунізація* ((від лат. *immunis* - вільний) - метод створення штучного імунітету у людини й тварини) та багато слів з першою частиною *імуно-* - усі пишуться без подвоєння кінцевого приголосного префікса, хоча є, наприклад, непрефіксальне слово *нуль* поряд із префіксальними *анулювання*, *ануляція* тощо; також слово *нотатки* поряд зі словом *анотація*, *анотатор*, *анотування* тощо. Але слова *апперцепція* ((від лат. *ad* - до і *percepция*) - зумовленість сприйняття людиною тих чи інших предметів і явищ об'єктивного світу її попереднім досвідом та її психічним станом у момент сприйняття); *аппозитивний*, *аппозиція* ((від лат. *appositio* - додаток) - 1) прикладка; 2) ріст тканин організму або клітинної оболонки, зумовлений відкладанням нових шарів на раніше утворену поверхню; 3) виключне право не підлягати деяким загальним законам, що надається особам, які займають особливе становище в державі); *іммігрант* ((від лат. *immigrans* - той, що вселяється) - 1) іноземець, який оселився в якійсь країні на постійне проживання; 2) види, роди, сімейства та інші групи тварин, які виникли й розвивалися на іншій території і вселилися на дану територію значно пізніше), *імміграційний*; *іммобілізація* ((від лат. *immobilis* - нерухомий) - 1) *мед.* створення нерухомості частини тіла при переломах кісток, захворюваннях суглобів, великих ранах накладанням пов'язок і шин; 2) перетворення рухомого майна на нерухоме; 3) І. оборотних коштів - порушення фінансової дисципліни, яке полягає у використанні оборотних коштів не за призначенням або у вилученні їх з обороту), *іммобілізований*, *імобілізувати*, *імобільність* та інші пишуться з подвоєнням. Правда, О. М. Сліпущко в своєму Тлумачному словнику чужомовних слів запропонувала слово *аперцепція*, як і *гама*, без дублювання приголосних.

У слові *анігіляція* (від лат. *ad* - до і *nihil* - ніщо) від латинського префікса *ad-* залишився лише голосний *a-*, а в слові *апперцепція* (від лат.

ad- до і перцепція) той же префікс *ad-* модифікований в українській мові в *an-*. Слово *імморалізм* ((від ім- і лат. *moralis* - моральний) - те саме, що й *аморалізм*) тлумачиться, як бачимо, через однокореневе слово з іншим префіксом зі значенням не, який більш поширений в українській мові, а слова з ним мають простіше написання. Напевно, варто було б у словниках іншомовних слів зафіксувати слова *аморалізм*, *аморальний*, як найбільш прийнятні при перекладі відповідних варваризмів. У російському словнику іншомовних слів етимологія слова *имморализм* представлена як поєднання лат. *in-* - частки заперечення - з коренем, тобто останній приголосний префікса не збігається з початковим приголосним кореня.

Здається, що у написанні префіксальних іншомовних слів мовники спираються на чужомовний морфемний аналіз, - це найчастіше відбувається з латинськими словами за умови ігнорування етимологічних подвоєнь у запозиченнях з інших мов, а іноді й з латини теж: *апрет* ((від франц. *apprêt* - обробка) - речовина, яку наносять на тканину (пряжу) під час апертури); *апретура* ((нім. *Appretur*) - 1) сукупність операцій над тканинами (пряжею) для надання їм потрібних властивостей; 2) розчин для обробки шкіряних виробів); *апропріація* ((від лат. *appropriare* - привласнення) - привласнення, заволодіння).

Відомо, що в українській мові окремі морфеми можуть піддаватися частковому абсорбуванню їх іншими морфемами. Отже, замість уподібнення, яке поширене в латині, краще було б дозволити в українській мові абсорбування останнього приголосного префікса, як це спостерігається при словотворі українських прикметників та іменників. Так, наприклад, початковий приголосний *c* суфікса *-ськ-* поглинається в ній коренем з кінцевими приголосними *ц,с,з*: *Одеса - одеський*, *Кавказ — кавказький*, *молодець — молодечий*. Так, до речі, українська мова чинить з деякими запозиченнями з латини: *анігіляція* ((від лат. *ad* - до і *nihil* - ніщо), а також з інших мов, наприклад французької: *іммортелі* ((від франц. *immortel* - безсмертний) - рослини кількох родів родини складноцвітних. Інша назва - безсмертники); з італійської: *апасіоната* ((італ. *appassionato*, букв.- пристрасний) - пристрасний, натхненний характер виконання музичного твору або його частин).

Коливання у використанні подвоєння приголосних у запозичених словах-термінах є одним з найчастотніших явищ і сучасної російської орфографії. Причому іноді фіксація слова в орфографічному словнику не впливає на наявність коли-

вань. Такими, наприклад, є слова *тис(с)*, *гум(м)ит*, *суп(п)орт*, *кор(р)ида*, *тор(р)еро*, *ж(к)ер*, *ап(п)роксимация*, *фил(л)окактус*, *клип(п)ер*, *флик(к)ер-ефект*. Або в літературі зустрічаються написання, що суперечать рекомендаціям орфографічного словника, або наводяться варіанти, хоча орфографічний словник рекомендує єдиний варіант. Так у БСЭ написано *цинния* (*цинния*) (в орфографічному словнику - *цинния*); *хаджи*; *хаджжи* (в орфографічному словнику - *хаджи*), *штангенрейсмас* і *штангенрейсмасс* (у словнику - *штангенрейсмас*).

У 4-томному академічному словнику російської мови мало що змінилося в написанні цих слів, бо там наявні слова без подвоєнь і з подвоєннями: *коррида*, *суппорт*, *филлокактус*, *цинния*, але *тис*, *тореро*, *экер*, *хаджи*.

Буває так, що в одному словотворчому гнізді спостерігається різне написання: *колонна*, *колоннада*, але *колонка*; *кристалл*, *кристаллический*, але *кристальный*; *тонна*, але *пятитонка*.

Варто зауважити, що не завжди етимологія слова впливає на вибір форми слова. Досить часто слова пишуться без подвоєння, хоча у мові, з якої ці слова прийшли в російську, фіксується наявність двох однакових літер: *ресурси* (фр. *ressources* - средства, запасы; источники средств, доходов); *атака* (фр. *attaque* - стремительное нападение на противника, решающий этап наступления); *атрибут*, *атрибутивный* ((лат. *attributum*) - 1) в філософії - неотъемлемое свойство субстанции, напр. движение - а. материи; 2) в граматиці - то же, что определение (член предложения); 3) существенный признак, свойство чего-л., неотъемлемая принадлежность предмета); *абонемент* (фр. *abonnement* - право пользования на определенный срок книгами, журналами, телефоном, местом в театре и пр.); *афера*, *аферист* (фр. *affaire*-темное дело, жульническое предприятие); *афронт* (фр. *affront* - неожиданная неприятность, оскорбление); *десерт* (фр. *dessert* - фрукты или сладости); *дилетантизм*, *дилетант* (фр. *dilettante*, *dilettantisme* - любитель, занимающийся каким-л. искусством или наукой, без достаточной подготовки, необходимой для основательного знания предмета; поверхностно знакомый с какой-л. областью науки и искусства); *апробировать* (лат. *approbare* - одобрять, утверждать); *апроприация* (лат. *appropriare* - присвоение, завладение); *апроксимация* (лат. *approximare* - приближаться).

А буває іноді, що російське слово відмовляється від двох подвоєнь: *аплодисменты*, хоча французькою - *applaudissement* (рукоплескания в знак одобрения или приветствия).

Можна констатувати також, що за наявності в етимологічно спорідненому слові двох подвоєнь російська мова в різних випадках вибирає лише одне з них, причому в однокорених словах можуть бути різні подвоєння, наприклад: у словах *апелляция, апеллировать* ((лат. *appellare* - призивать) - 1) подати в вищу інстанцію жалобу на рішення нижчої інстанції; 2) обратиться за поддержкой, советом и т. п.) подвоюється тільки приголосний *л*, але в слові *аппель* ((фр. *appelé* - вызов на дуэль) - 1) *воен. уст.* кавалерийский сигнал, подаваемый для сбора, напр. сигнал атаки; 2) *сп.* в фехтовании - удар правой (выдвинутой) ногой по земле, означающий обычно начало ложной атаки) подвоюється інший приголосний - *п*.

Слово *атолл* спочатку не мало подвоєння, але набуло його в англійській мові, звідки й було запозичене російською зі складнішим написанням *атолл* ((англ. *atoll* < мальдивск. *atolu*) - плоский низменный коралловый остров кольцеобразной формы).

Омонімічне слово *асе* (спочатку так писалося в Словаре иностранных слов) тепер існує як *ас*, тим більше що походить або від фр. *as* (выдающийся по лётному и боевому мастерству лётчик, мастер воздушного боя), або від лат. *as* (древнеримская мелкая монета и единица веса, равнявшаяся 12 унциям меди).

Російська мова може залишити тільки одне з двох подвоєнь, наприклад: *ассessor* (лат. *assessor*) - 1) в Древнем Риме - должностное лицо, облеченное судебной властью, помощник претора; 2) коллежский а. - в дореволюционной России - гражданский чин (8-го класса)); *агрессия* (лат. *aggressio* - вооруженное нападение одного или нескольких государств на другие страны с целью захвата их территорий).

Хоча два проривних *г* поряд вимовляти досить незручно, все ж російська мова не відмовляється зовсім від такого подвоєння: *агломерат* ((лат. *agglomeratus* - присоединенный, прибавленный) - 1) спёкшаяся в пористые куски руда; 2) рыхлое сложение обломков горных пород, не скрепленных каким-л. цементирующим веществом); *агглютинация, агглютинативный язык* ((лат. *agglutinare* - приклеивать) - 1) *лингв.* способ образования производных слов и грамматических форм путем присоединения к корню аффиксов, имеющих определенное значение; 2) *мед.* склеивание и выпадение в осадок микробов и других клеточных элементов при воздействии на них кровяной сыворотки невосприимчивого (иммунного) к ним животного); *аггравация* ((лат. *aggravare* - усиливать тяжесть) - преуве-

личение незначительного расстройства здоровья, болезни).

Упродовж останніх 100-150 років повільно, але неупинно відбувається процес звільнення від дублювання приголосних у написанні запозичених слів. Це можна вважати одним із проявів загальної тенденції, яка діє в усіх слов'янських мовах по відношенню до запозичених слів неслов'янського походження.

Можна було б не перейматися проблемами російського правопису, якби написання слів, які не відповідають українським нормам, не переходили в українські словники й тексти через російсько-українські словники та періодичні видання, переважно двомовні.

Щодо подвоєння чи неподвоєння приголосних у власних назвах та похідних від них, і тут не все просто. У словотворчому гнізді архітектурних термінів *аттик, атицизм, аттичний* не витримується тотожність графічного представлення кореня: усі наведені слова зв'язані з власною назвою *Аттика* (від грец. *Αττικός* - той, що походить з Аттики (область Стародавньої Греції)): *аттик* (стінка над карнизом або поверх, що увінчує споруду, найчастіше тріумфальну арку); *атицизм* (вишукана й образна мова, властива давнім жителям Аттики за часів розквіту їхньої культури); *аттичний*: *атишна сіль* - тонка усмішка, дотеп. Навіть якщо різне представлення одного кореня - це редакторська помилка, вона є також підтвердженням тенденції до зменшення кількості запозичених слів з подвоєними приголосними.

Дивує, наприклад, написання слова *Miccicini* з подвоєнням тільки першого *с*. Насправді у цьому слові відповідно до оригіналу треба було б робити три подвоєння: *Miccicinni*. Географічну назву *Апенніни* (напевно, теж калька з російської мови) треба було б писати *Аппенніни*, як в італійській мові. Також прикметник від цієї географічної назви пишеться тільки з двома *н*, але одним *п*: *апенінський*. В українській мові немає подвоєнь у власних назвах *Антильські острови*, хоча *Antilles*; *Версаль*, хоча *Versailles*; *Севілья*, хоча *Seville*; *Пітсбург*, хоча *Pittsburgh*; *Номінгем*, хоча *Nottingham*; *Тотенхем*, хоча *Tottenham*; *Бретань*, хоча *Brittany*; *Карибське*, хоча *Caribbean*; *Марсель*, хоча *Marseilles*, і таких прикладів можна навести багато.

Отже, напрошується необхідність уніфікації написань за рахунок спрощення відповідно до правила для загальних непередфіксальних слів, тим більше що ні з чим не можна переплутати ні *Місисіпі*, ні *Андору*, ні *Пітсбург*, ні іншу географічну назву.

Щодо ономастики, то в порівнянні з російською мовою помітна доволі рішуча відмова від подвоєнь. Так, російському імені *Иннокентий* відповідає українське *Інокентій*, російському *Ипполит* - українське *Іполит*, російському *Савва*, *Савватий* - українське *Сава*, *Саватій*, російському *Аввакум*-українське *Авакум* тощо. Українські імена *Наркис*, *Нарцис*, *Ахила*, похідні від грецьких імен з подовженими приголосними, вже мають спрощене написання. У жіночих іменах спостерігається те ж саме: російським іменам *Агнесса*, *Агриппина*, *Инесса*, *Каллиста*, *Камила*, *Иулитта*, *Генриетта* в українській мові відповідають імена без дублювання консонантів: *Агнеса*, *Агрипина* або *Горпина*, *Інеса*, *Каліста*, *Каміла*, *Уліта*, *Генрієта*. До речі, на відміну від останнього імені деякі інші імена, які мають пестливий суфікс, поки що пишуться з двома *т* *Анетта*, *Віолетта*, *Марієтта*, *Жанетта*.

Ім'я *Філіпп* можна побачити в українській пресі й без подвоєння (як *Філіп*, певно, на зразок українського імені *Пилип*), і з двома подвоєннями (як *Філліпп*), і з одним, але таким, що не відповідає грецькому етимону (як *Філіп*); слово перебуває в процесі вибору єдиної форми.

При утворенні від власної назви похідного загального слова корінь останнього, як правило, залишається без змін, як вимагає Український правопис; наприклад: *мокко* (від назви порту *Мокко*); *ассирология* (від *Ассирия*); *аверроїзм* (від *Аверроес*); *буддизм* (від *Будда*); *макіавеллізм* (від *Макиавеллі*) тощо. Проте у словниках існують слова, написання яких суперечить нормативній вимозі: *Ватт* (прізвище), але *ват* (одиниця потужності, від прізвища *Ватт*) - приклад з Україн-

ського правопису (!); *Кампанелла* (прізвище), але *кампанела* ((від італ. *campanella* - дзвіночок) - музична п'єса, що відтворює звучання дзвіночків). Можливо, у таких випадках пріоритетним стає перше правило, що стосується правопису іншомовних слів: у загальних назвах консонанти не подвоюються; і це не залежить від того, якою є твірна основа: загальною чи власною назвою. Здається, це нова тенденція, бо підручники сучасної української мови поки що не пишуть про таке.

Отже, виправданими є пропозиції, які неодноразово звучали на останній науковій конференції з проблем сучасного українського правопису і термінології (з нагоди 70-річчя першої Всеукраїнської правописної конференції у Харкові 1927 р.), а саме: не подвоювати приголосні у власних назвах (писати *Андора*, *Голандія*, *Калькута*, *Торичелі* тощо); у загальних назвах зберігати подвоєння лише там, де воно відбиває вимову подовженого приголосного (*ванна*, *манна* та ін.). На жаль, іноді правопис не уніфікує написання, а лише констатує наявність різних можливостей передачі написання.

Питання про подвоєння приголосних у термінах, що є складовою частиною проблеми орфографічної кодифікації термінів, - складне й не завжди регульоване наявними в Українському правописі правилами. Проте таких правил, які б охоплювали усі типи слів, поки немає. Тому орфографічний і термінологічний словники повинні містити запозичені слова з обґрунтованим подвоєнням у максимальному обсязі, а зафіксовані в нормативному словнику форми мають бути обов'язковими для всіх користувачів мови.

Обзор предложенный по усовершенствованию русской орфографии. - М.: Наука, 1965.

Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки / Й. Ф. Андерш, С. А. Воробйова та ін. - К.: Наук. думка, 1994, - 600 с

Скрипник Л. Г., Дзятківська Т. П. Власні імена людей: Словник-довідник. - 2-ге вид., випр. й доп. - К.: Наук. думка, 1996. - 332 с.

Словарь русского языка: В 4 т. / АН СССР, Ин-т рус. яз.; Под ред. А. П. Евгеньевой. - 3-е изд. стереотип. - М.: Русский язык, 1985-1988.

5. *Слінушко О. М.* Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові. Правопис. Граматика. - К.: Криніця, 2000. - 511 с.

6. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. - К.: Довіра, 2000. - 1018 с

7. Тези наукової конференції з проблем сучасного правопису і термінології (3 нагоди 70-річчя першої Всеукраїнської правописної конференції у Харкові 1927р.). - К.: НАУКМА, 1997. - 110 с.

8. Український правопис / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. - К.: Наук. думка, 1990, 1993, 1996 рр.

L. Grydnyeva

UNSETTLED ORTHOGRAPHICAL PROBLEMS OF LOAN-WORDS (DOUBLING OF CONSONANTS IN TERMINOLOGY)

The author of the article studies the description form of loan-words, which are regarded as terminology basis. A specific attention is paid to double consonants. There are suggested some orthographic recommendations, corresponding to the system of the Ukrainian language.